

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven
uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

red. en sekr. riouwstr. 59, wormerveer
adm. kon. wilhelminalaan 38, leersum

J. C. SCHAEFFER — EMMELOORD

Hoop doet leven

„... eens zonder hoop en zonder God in de wereld... thans dichtbij gekomen door het bloed van Christus.” Ef. 2 : 12, 13

Een enquête

Vorig jaar publiceerde een bekend damesblad de uitslag van een onderzoek, dat verricht was om een beeld te krijgen van de Nederlandse vrouw van onze dagen. Eén van de meest opvallende konklusies was de enorme tevredenheid van die Nederlandse vrouw. Maar liefst 80% gaf te kennen tevreden tot zeer tevreden te zijn met heel het leven. Niet minder dan 92% is best te spreken over het contact met echtgenoot en kinderen. Met hun huwelijk is 68% ingenomen, 85% met name met de seksuele relatie met haar partner. Met het opvoeden van de kinderen heeft 80% geen werkelijke problemen. Tevredenheid alom dus op enkele toch wel erg belangrijke gebieden van het leven. Toch bleven de onderzoekers zelf met een gevoel van óntevredenheid zitten. En terecht. Want als het al die vrouwen zo goed naar de zin gaat, waarom zitten de wachtkamers van huisartsen dan zo vol met vrouwen met psychische klachten? Hoe moeten we de 25.000 echtscheidingen per jaar verklaren? Moeten we niet aannemen dat de meeste dames, bewust of onbewust, de waarheid geweld hebben aangedaan? Het is ook hard de werkelijkheid onder ogen te zien. Vooral wanneer God in die werkelijkheid geen plaats meer heeft!

Zonder hoop en zonder God

De bijbel noemt een leven zonder God hopeloos. En meer dan één niet-gelovige, die de werkelijkheid van zijn leven onder ogen durft zien, komt tot dezelfde konklusie. In het boek 'De domineesdochter' van de bekende schrijver George Orwell raakt de hoofdpersoon haar geloof kwijt. Ze kan niet meer geloven. Maar leven zonder geloof is voor haar geen vreugde. Ze denkt: „Het leven, als het graf daar-

van werkelijk het einde is, is gruwelijk, is schrikwekkend. Denk je in hoe het leven werkelijk is, denk aan alle details van het leven en vertel jezelf dan dat het geen zin heeft, geen bedoeling, geen andere bestemming dan het graf. Dan is het toch duidelijk dat alleen dwazen en zelfmisleiders of mensen wier levens uitzonderlijk fortuinlijk zijn, die gedachte kunnen verdragen zonder te huiveren?” Voor haar zijn er maar twee mogelijkheden: óf het leven is een voorbereiding op iets hogers en bestendigers, óf het is zinloos, duister en gruwzaam. Het eerste kán ze niet geloven. Het laatste zou ze liever niet willen geloven. De vaststelling, dat God een illusie is en niet bestaat, brengt de mens, die daar op door wil denken, tot wanhoop. Albert Camus, een andere bekende schrijver, heeft eens gezegd: „De zekerheid van het bestaan van God, die zin aan het leven geeft, heeft een veel grotere aantrekkingskracht dan de wetenschap dat zonder Hem iemand kwaad zou kunnen doen zonder gestraft te worden. Als ik kiezen mocht tussen beide mogelijkheden zou die keus niet moeilijk zijn. Maar er is geen keuze en daar begint de bitterheid.” Het is huiveringwekkend om te zien hoe een mensenkind eraan toe is, dat zonder hoop en zonder God in deze wereld staat. Dat roept en reikt naar God en tegelijk weet: Hij is er niet, Hij kán er niet zijn. De spanning in het leven van een mens, die zich hiervan bewust wordt is vrijwel ondraaglijk.

God is er en spreekt

Tegenover Orwell, Camus e.a. staan de apostelen en profeten als getuigen van de openbaring van God. God heeft zich bekend gemaakt en gaat daar tot vandaag mee door. God heeft gesproken en spreekt! Er is een oud verhaal over een Joodse rabbi, die bij het lezen van de Schrift eens buiten zichzelf raakte van vreugde. Hij juichte en danste en bonsde met de vuisten op de muur. Gevraagd naar de reden van zijn grenzeloze blijdschap wees hij op die twee woordjes, die zo vaak in de bijbel voorkomen: God sprak! D.w.z. God zoekt contact. God sprak tot Adam, tot Henoch, tot Noach, tot Abraham, Izaak en Jakob. God sprak tot Mozes, tot Israël: de tien klinkende woorden van leven in verbond met Hem. God sprak door priesters en profeten. Zeker, ook woorden van oordeel en gericht. Maar ook dan sprák Hij tenminste nog en Hij hulde zich niet in een stilzwijgen, dat het leven tot op het bot doet verkillen. God sprak het duidelijkst in Jezus Christus, het vleesgeworden Wóórd. God sprak het duidelijkst toen Hij zweeg op Golgotha en niet antwoordde op het bidden van Zijn Zoon. Want zo sprak Hij zich volkomen uit voor ons, om ons tot een God te zijn. Voor ons en voor ieder, die zich door het bloed van Christus dichtbij Hem wil laten brengen.

WIJNZAKKEN

Met deze titel als opschrift wil ik iets gaan zeggen over de structuur van de kerk.

Twee dingen hebben mij hiertoe gestimuleerd:

1. de lezing van een boek van H. A. Snijder „Het probleem van de wijnzakken”, uitgave Gideon.
2. de vragen rondom het „kerkverband” in onze eigen kring.

Het woord 'wijnzakken' is geleend uit Lucas 5:37 „Niemand doet nieuwe wijn in oude zakken; anders zal de nieuwe wijn de leren zakken doen barsten en de wijn zal uitgestort worden. Maar nieuwe wijn moet men in nieuwe leren zakken doen.”

Howard Snijder, een Amerikaanse Evangelical, zegt daar het volgende over:

„Wijnzakken zijn het contactpunt tussen de wijn en de wereld. Zij danken vorm en omvang zowel aan de eigenschappen van de wijn als aan de druk van de buitenwereld. Wijnzakken ontstaan als het goddelijk evangelie de menselijke beschaving raakt” blz. 9.

Vanzelf groeien ze overal waar het Evangelie verkondigd wordt: instellingen, organisaties, tradities en levensgewoonten.

Tot deze behoort bijv. ook de Dordtse Kerkenordening, de liturgie van Calvijn in Straatsburg, de verdeling van de ambten in dominee, ouderling en diakenen, de vorm van onze kerkgebouwen, enzovoorts. Zij zijn allemaal instellingen en gewoonten die niet uit het wezen van de Kerk voortvloeien, maar wel werden bedacht voor het welzijn van de Kerk.

Het wezen van de Kerk is de wijn. Het is het Evangelie van Gods genade in Christus. Daaruit is de gemeente gegroeid, daarvan moet zij het hebben: dat moet zij uitdragen. Snijder: „De Kerk is het resultaat van de genade (grieks: charis) van God. Het is door genade dat de Kerk verlost wordt (Ef. 2:8) en het uitoefenen van geestelijke genadegaven (charismata) heeft een stichtelijke uitwerking op de Kerk (Rom. 12:6-8, Efeze 4:7-16, 1 Petrus 4:10, 11). Daarom is de Kerk per definitie charismatisch” (blz. 132).

Hoewel dit woord „charismatisch” vandaag gekleurd is en de gedachte oproept aan het blad 'Vuur' en Ds Kraan en Verhoeff, moeten wij Snijder bijvallen in deze omschrijving: de Kerk is per definitie charismatisch. Haar bestaan draait om de genade en de genadegaven die van het Hoofd Christus uitgaan

kerkelijk leven

naar alle leden van het lichaam. Alles wat niet in deze zin „charismatisch” van aard is, is in de gemeente van tweede rang.

Het betekent niet dat het daarom onbelangrijk is. Het moet de genadegaven dienen, maar moet verdwijnen zodra het de genade en de doorwerking daarvan niet meer dient.

Dat is het probleem van de wijnzakken.

Daaronder reken ik alles wat door mensen is georganiseerd om de verkondiging, het gebed en de gemeenschap te dienen.

Nu mijn eigenlijke punt: die wijnzakken moeten naar Jezus eigen woorden in iedere tijd door andere worden vervangen. Want de wijnzakken worden oud. Maar de wijn van het Evangelie blijft nieuw. Wanneer dan nieuwe wijn in oude zakken blijft doet zij de leren zakken barsten. Ik zie dit woord bewaarheid in de geschiedenis van de Kerk als organisatie in ons land. Uiteengebarsten in vele kerkverbanden. Die niet meer in staat zijn om met elkaar de gemeenschap in Christus te beleven.

Toch vraagt ook onze tijd om organisatievormen die het wezen van de Kerk dienen, nl. de doorwerking van het Evangelie en de beoefening van de gemeenschap.

Zulké vormen zie ik persoonlijk meer gelegen in instellingen die dwars door de bijbelgetrouwe kerken heen de onderlinge gemeenschap en de doorwerking van het Evangelie dienen. Zou de nu opgerichte Evangelische Alliantie zo'n nieuwe wijnzak zijn? Ik denk hierbij ook aan allerlei organisaties als Youth for Christ, de Navigators etc. etc.

Ik voor mij heb het gevoel dat de pogingen om een op nauwgezette kerkenordeningsartikelen gegrond kerkverband weer opnieuw te installeren een restauratie is, en geen reformatie. Het is het oplappen van een oude wijnzak, en als mijn ervaring mij niet bedriegt een vorm waardoor het wezen van de gemeente niet meer gediend wordt. Wij hebben het in de regio Dordrecht-Gorcum een paar jaar geleden geprobeerd. De breuk met de binnenverbanders lag net achter

pastorale notities

tiende eeuw. Wat betekent het, als de Here zegt: Geen andere goden voor Mijn aangezicht? Geen idee. Ze begrepen het wél, toen ik zei, dat de Here niet wil dat Israël Hem onder ogen komt met andere goden. Dan verstaan ze de kleur van die uitdrukking: voor Mijn aangezicht. In de kring van de Gereformeerde kerken-vrijgemaakt is nogal wat discussie geweest over een nieuwe vertaling van de Heidelbergse cate-

chismus, die onlangs verschenen is. Enkele gepensioneerd predikanten deden daar erg boos over in de meenten”. Die bewering lijkt mij niet kerkbodes die zij redigeren.

Aan de moeilijke zinnen en woorden van de Catechismus kom ik niet eens toe. Je hebt zoveel tijd nodig om de jongens en meisjes te leren om de taal van de Bijbel te verstaan, dat je de „leer der kerk” in verscheidene catechisatie-uren wel vergeten kunt. Maar ik geloof, dat ik nu een verkeerde tegenstelling maak. Want als ze de Schriften goed en grondig leren kennen, dan zijn ze meteen ook thuis in de leer der kerk. Als die leer iets anders is, of meer, of minder dan de Bijbel, dan is het met de kerkelijke leer fundamenteel mis. Daarom beginnen we een nieuwe catechisatie-cursus met goede moed; iedereen heeft een bijbel vóór zich en daar hebben we voorlopig de handen aan vol.

A. H. Algra, Sliedrecht

ons. Wij wilden de kerkelijke vergaderingen nu niet langer vullen met administratieve en bestuurlijke problemen, maar geestelijke inhoud geven. Mij staat nog een vergadering voor ogen waarin iemand een inleiding hield over 'gebedsgenezing'. Er was ook een avond over 'het werk van de Heilige Geest'. Daarbij waren alle gemeentelieden welkom en sommigen maakten daar gebruik van. Ik heb er geen slechte herinnering aan. Integendeel. Maar ook toen al kwam zo'n onderwerp er nooit echt helemaal uit. Er was een wonderlijk soort weerhouding om over deze dingen ten volle door te praten. Alsof deze organisatievorm hiervoor niet bestemd was of niet meer geëigend was. Lang hebben vergaderingen van dat soort ook niet geduurd. Al spoedig bestond het agendum weer alleen uit bestuurlijke aangelegenheden, bleven de andere leden van de gemeente weg en begonnen discussies over artikelen hier en onderteekening daar weer de kop op te steken.

Het liet mij achter met het overweldigende gevoel dat dit soort vergaderingen vormen zijn die de zaak niet meer dienen. Oude wijnzakken

Gemeenschapsbeoefening als Kerken met elkaar, en dat bedoel ik zo breed mogelijk, zo breed als het lichaam van Christus, vraagt in 1979

om vormen die de gemeenschap dienen, vormen, die de geestelijke opbouw van de gemeente en de gemeentelieden bevorderen, waaraan je met blijdschap kan deelnemen omdat het je dichterbij de Here brengt.

Wel is het belangrijk om deze vormen van D.K.O. tot E.A., van vrouwen-kontaktdag tot predikanten-konferentie, van synode tot commissie zus of zo, steeds weer in het juiste licht te bezien. Ze zijn belangrijk als wijnzakken en vragen steeds weer om vernieuwing. Maar ze zijn ook weer niet zo belangrijk dat de wijnzakken gelijk komen te staan met de wijn zelf. Daarom eindig ik met een citaat van H. Snijder's boek 'Het probleem van de wijnzakken', dat ik ten aanzien van deze vragen van harte aanbeveel en dat op dit punt een evenwichtige visie geeft.

„Kerk-structuur dwars door alle culturen heen. Als de kerk de gemeenschap van Gods volk is, wat moeten we dan zeggen over de diverse instellingen, organisaties, denominaties en architectonische gebouwen die wij gewoonlijk samenvoegen onder het verzamelwoord kerk? In welke verhouding staan dergelijke instellingen tot de kerk als Gods gemeenschap?

De twee meest voorkomende tendensen zijn geweest of te zeggen

dat deze instellingen inderdaad deel uitmaken van de essentie van de kerk, om ze op die manier te „heiligen” (14), of of een anti-institutioneel standpunt in te nemen en erop aan te dringen dat al dergelijke instellingen nutteloos zijn en afgeschaft dienen te worden. Een opbouwender standpunt is echter al zulke instellingen te beschouwen als para-kerkelijke instellingen, die samen met en parallel aan de gemeenschap van Gods volk bestaan, maar zelf niet de kerk zijn. Deze instellingen kunnen van nut zijn door de kerk te helpen bij haar zending, maar ze zijn door mensen gemaakt en cultureel bepaald. Terwijl de kerk zelf deel uitmaakt van de nieuwe wijn van het evangelie, zijn alle para-kerkelijke instellingen wijnzakken — nuttig en soms onmisbaar, maar tevens onderworpen aan slijtage en verrotting. De kerk is de gemeenschap van Gods volk en dit is wat de Bijbel bedoelt met het woord **kerk**. De kerk kan niets anders zijn dan dit! Institutionele structuren kunnen dus het beste gezien worden als iets anders dan de kerk — potentieel nuttige hulpmiddelen voor het leven en bediening van de kerk,

die echter nooit deel uitmaken van de essentie van de kerk. Normaal gesproken, zijn para-kerkelijke instellingen tot dusver gezien als buiten-confessionele of inter-confessionele organisaties, zoals de Billy Graham Evangelistic Association of de National Association of Evangelicals. De denominaties zelf worden gewoonlijk niet beschouwd als para-kerkelijke instellingen. Maar omdat de kerk, bijbels gezien, altijd uit mensen bestaat, daarom is iedere institutionele instelling — of dat nu een denominatie is, een zendingsgenootschap, een christelijk college, een evangelische uitgeverij of een evangelische associatie — een para-kerkelijke instelling. Met andere woorden, uit bijbels oogpunt gezien, zijn zowel een evangelische associatie als een confessionele organisatie para-kerkelijke instellingen, terwijl de gemeenten van gelovigen binnen deze instellingen de kerk zijn. Para-kerkelijke instellingen, inclusief denominaties, mogen legitiem en nodig zijn, maar ze zijn niet de kerk. Deze conclusie lijkt mij niet te omzeilen in het licht van bijbelse leerstellingen over het essentiële wezen van de kerk.”

M. DE JONGE — DEN HAAG

Dr Jelle Zijlstra

(5)

N.a.v. het onder deze titel verschenen boek, samengesteld door dr G. Puchinger (uitg. Strenght, Naarden, f 47,50)

We hebben ons nu enige tijd met dit boek bezig gehouden. Voldoende om een indruk te krijgen van een veelzijdig man, die — zo zegt dr W. Drees Sr. — nu reeds kan „terugzien op een loopbaan, waarin hij ons land grote diensten heeft bewezen.” (11)

Direct ná zijn studie kon hij zich op wetenschappelijk terrein bewegen, 1948-1952: hoogleraar aan de V.U.,

toen trad hij de politieke arena binnen en vervulde in de jaren 1952-1963 diverse ministersposten, daarna leide hij de Nederlandse Bank (1967-heden).

Het is niet te verwonderen, dat „de oude Drees” bereid was een bijdrage in dit boek van Puchinger te geven. Hij beschrijft daarin uitvoerig de noodzaak, mogelijkheden en bezwaren van een samenwerking tussen P.v.d.A. en A.R.P. in de vijf-

tiger jaren en het aandeel van dr Zijlstra in die samenwerking. Hij zegt van Zijlstra: „Hij is een gereformeerde man, maar hij betreurt de grote kerkelijke en politieke versplintering onder de protestanten. Op politiek terrein heeft hij een vooruitziende blik gehad, waar hij jaren geleden reeds de gedachte uitte dat het zou komen tot één partij waarin KVP, ARP en CHU zouden samensmelten (...) Zowel op economisch als op financieel terrein voerde hij een vast, weloverwogen beleid, sociaal gezind,

en bereid in dat verband de voor sociale doeleinden noodzakelijke uitgaven te doen, hield hij tevens het oog op de noodzakelijkheid van een redelijk evenwicht op financieel gebied.” (13)

Dr Zijlstra zelf schenkt tenslotte ook afzonderlijk aandacht aan een aantal zaken, die niet direct met zijn huidige taak en positie verband houden. „Ik zou graag willen dat wij in Nederland iets meer beseften hoe kwetsbaar onze positie in de wereld is en hoezeer wij daarom op samenwerking — politiek en maatschappelijk — zijn aangewezen. Marx kan ons daarbij niet helpen. Het eindstation van dié trein kan een Goelag-archipel zijn. Polarisatie helpt ook niet, zelfs niet inclusief de daarvoor uitgevonden verdediging, dat alleen op deze wijze werkelijke tegenstellingen kunnen worden blootgelegd. Of men het nu harmonie of solidariteit noemt, vind ik niet zo belangrijk, maar ik zou wel willen dat wij in Nederland politiek en maatschappelijk iets zouden kunnen terugwinnen van wat ons na de oorlog er zo snel bovenop heeft geholpen, en dat — hoe verklaarbaar ook — voor een groot deel nadien helaas verloren is gegaan. Nederland is in de wereldeconomie niet veel meer dan de kruidenier op de hoek, of als men wil een B.V.-tje. Ik zou willen, dat het inzicht méér baan brak dat we politiek en maatschappelijk de handen ineen moeten slaan om dat Nederlandse bedrijf levensvatbaar te houden.” (209)

En op een andere plaats: „Ik las één dezer dagen nog eens met instemming iets van hetgeen destijds in het boekwerk 'De weg naar vrijheid' werd geschreven (waarvan Den Uyl één van de voornaamste auteurs is geweest), en waarvan ik hoop dat enkele passages bij voortduring het Nederlandse socialisme zullen blijven inspireren. 'De wes-

terse wereld zal deze strijd voor de vrede en het uitzicht op een vrije wereld alleen kunnen voeren wanneer zij gedreven wordt door de vaste overtuiging, dat de verhoudingen binnen de westerse wereld waard zijn om verdedigd te worden. Deze overtuiging moet gevoed worden door een sterk besef van de verantwoordelijkheid die op de mens in de vrije gemeenschap rust' en 'Gezag en door gezag gehandhaafde orde zijn voor het voortbestaan der mensheid onafwijsbaar. Zij zijn bovendien essentieel voor het bestaan der vrijheid. Zonder gezag, zonder orde is geen vrijheid denkbaar.'” (206)

Van een geheel ander karakter is een rede, gehouden in de St. Laurenskerk te Alkmaar, medio 1978, met het doel te starten met een geldinzameling voor het restaureren van het orgel van die kerk. Het is opmerkelijk zo lichtvoetig en toch consciëntieus dr Zijlstra spreekt over kerken en orgels. Te mooi om hier achterwege te laten is een citaat van wat Betje Wolff verontwaardigd zegt over psalmgezang en orgelbegeleiding

„De schout zijn vrouw verstopt haar ooren om zijn gegier niet aan te horen waneer hij Davids psalmen zingt.”

maar dat was gelukkig niet het einde van alles, want zeker vier- tot vijfhonderd orgels zijn uit het verre verleden behouden gebleven en om aan dat behoud mee te werken, wilde Zijlstra zich graag inzetten. Hoewel niet het gehele boek de revue gepasseerd is, maar zo hier en daar de aandacht op is gevestigd, zal voor ieder mijn conclusie duidelijk zijn: het is een interessant boek, een belangrijk boek, waardevol in velerlei opzicht. Het lezen (en bezitten) bijzonder waard.

C. J. BOS — WAGENINGEN

THEOLOGISCHE OPLEIDING - Universiteit of Hogeschool? -

Jonge mensen uit onze kerken die predikant willen worden, moeten kiezen welke opleiding ze willen volgen. Er is wel een duidelijk advies om naar Apeldoorn te gaan, maar bewust kiezen is moeilijk. Als je aan het begin van een studie staat ontbreekt vaak de informatie om zelf verschillende mogelijkheden tegen elkaar af te wegen.

In 'Universiteit en Hogeschool' van maart j.l. is een artikel te vinden over 'de strijd om het openbaar onderwijs' van mw. drs C. J. L. Kloos. Mw. Kloos heeft klassieke talen gestudeerd en studeert nu

theologie in Leiden. Er is in Leiden een diepgaand conflict over wat mw. Kloos noemt 'de onverkorte handhaving van openbaar onderwijs'.

Aanleiding tot de discussie, die al

enkele jaren gaande is, is de herstructurering van het wetenschappelijk onderwijs. In de herprogrammeringsvoorstellen voor de theologie studie zijn in het voor ieder verplichte basisprogramma een aantal colleges opgenomen die door kerkelijke docenten worden gegeven. Bovendien is voor de latere studiefase een 'predikanten-variant' opgenomen waarin 1/3 deel van de colleges door kerkelijke docenten verzorgd zal worden. Het protest is gericht tegen het verplichte karakter van de kerkelijke vakken in het basisprogramma en eigenlijk zou het al niet door de beugel kunnen dat een kerkelijk vak deel uit maakt van het studieprogramma, zelfs niet als keuze onderdeel.

Aan de rijksuniversiteiten is de situatie zo dat de docenten van de faculteit der godgeleerdheid benoemd worden door de Kroon of het universiteitsbestuur. Ook een atheïst kan zo benoemd worden tot

(vervolg op pagina 254)

D. W. L. MILO — DALMALLY

Heilsverwachting in zang en dans

Toen Nehemia, met machtiging van Babels koning, de muren van Jerusalem kwam herstellen, verdacht zijn collega-landvoogd Sanballat hem ervan, dat hij die „oude rebellistische vesting” weer ging oprichten. Maar Nehemia was een eerlijk man. Die had geen voorwendsels nodig. Hij wist dat Israël's God zijn beloften houdt: Hij zou opstaan, zich over Sion ontfermen, wanneer de bepaalde tijd (70 jaar) gekomen zou zijn ¹⁾. Want Nehemia had oprecht verdriet getoond over de verwoeste tempel, de puinhoop die van de Godsstad over was ²⁾.

Welnu, de Heere heeft Jerusalem herbouwt en is opnieuw in zijn heerlijkheid verschenen in zijn tempel. De heidenen hebben het gezien en hebben gevreesd. En het is opgeschreven voor ons, die nog komen moesten, opdat wij op onze beurt de God des verbonds prijzen en vertrouwen ³⁾.

Het ging anders niet gemakkelijk. Wel verliep alles volgens Nehemia's plan. Binnen acht weken waren de muren hersteld en de poorten opgehangen: Jerusalem was weer een gesloten

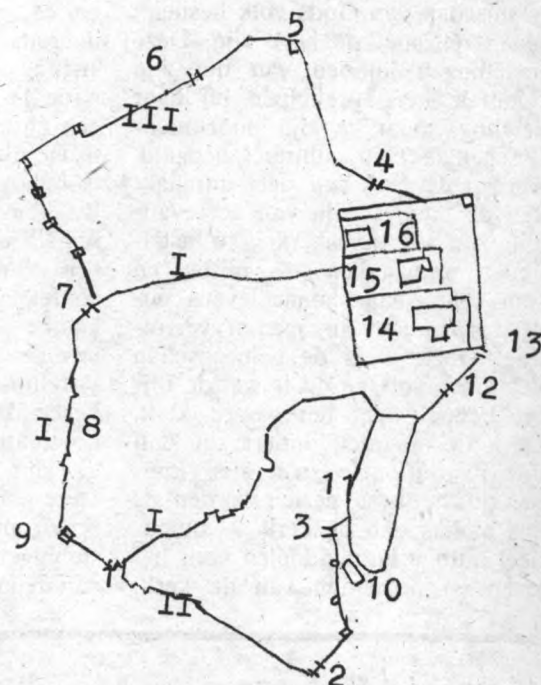
stad, een vesting ⁴⁾. Maar de metselaars en stenensjouwers hebben de wapenen letterlijk bij de hand moeten houden, hadden dubbele diensten. Nehemia kwam al die weken niet uit de kleren. Het landvolk moest 's nachts binnen de muur komen en wacht lopen. De intimidatie, collaboratie en dreigingen waren niet van de lucht. Nehemia had zelfs, omdat het volk zo ver verspreid werkte, de order gegeven: bij dreigend gevaar verzamelen bij de hoornblazer. En die hoornblazer was steeds in zijn onmiddellijke nabijheid ⁵⁾. Nog vandaag wordt in Jerusalem's museum een steen bewaard met het opschrift: richting hoornblazer!

Maar eenmaal waren de bressen gedicht, de poorten opgehangen. Toen ging Nehemia, samen met de priester Ezra, het volk voor ten einde de stad „in te wijden”, opnieuw aan Israël's God te wijden. Dat is een feest geworden, het navertellen waard.

Eerst reinigden zich de priesters en levieten. Toen reinigden die het volk, de poorten en de muur. Want de Heere wil een heilig, een fris en schoon volk hebben; zijn woning moet er verzorgd uitzien. Reken maar dat alle overtollige puin weggewerkt is, dat de bezwete lichamen verschoond zijn en dat de stad een keurig aanzien kreeg.

Toen voerden Nehemia en Ezra een groots plan uit. Een plan, dat zeventig jaren van ballingschap zou doen vergeten. Een plan, dat tegen de zeventig sabbathsjaren opwoog. De opzet was deze: er werden twee grote koren op de

stadsmuur opgesteld, die in tegengestelde richtingen de stad rond zouden trekken. Daarbij werd niet alleen de vernieuwde stadsmuur in zijn geheel geïnspecteerd — maar werd een optocht gehouden, werden tempelliederen gezongen, werd gedanst en gespeeld. En aan het slot van de omgang zouden de twee stoeten ontbonden worden bij de tempel, om op tempelplein, tempeltrappen en naaste omgeving het hoogtepunt van een volksfeest te vinden.

Jerusalem tijdens Nehemia

M. R. VAN DEN BERG — LEIDEN

JEREMIA

Zamel de oogst in (vervolg)

Wanneer het babylonische leger vertrokken is met de ballingen en de buit en er alleen nog wat verspreide garnizoenen van het bezettingsleger overgebleven zijn, beginnen wat officieren en manschappen van Israël bij Gedalja binnen te druppelen. Ze hadden in het bergland van Juda dienst gedaan en hadden kans gezien aan de greep van de Babyloniërs en de krijgsgangenschap te ontkomen. Dat was hun gelukt door wat rond te zwerven in streken die buiten de actie-radius van het babylonische leger lagen. Maar nu dat leger uit Juda vertrokken is, komen ze weer voor de dag en melden zich bij Gedalja in Mizpa om met hem te overleggen wat hun te doen staat.

Het is niet onmogelijk, dat bij sommigen van hen allerlei ideeën leefden om de strijd tegen Babel voort te zetten, b.v. door de wijk te nemen naar Egypte en daar het leger te versterken, of iets dergelijks. In ieder geval zijn ze bang voor het nieuwe begin in Juda. Daarvoor moeten ze zich nl. aan de Babyloniërs onderwerpen. Maar wie garandeert hun, dat zij dan niet alsnog naar Babel getransporteerd zullen worden? Wie garandeert

hun dat dat nieuwe begin ook werkelijk een nieuw begin is en dat ze hun hoofd niet juist in de strop steken? Dan blijkt duidelijk Gedalja's instelling. Hij klemt zich niet vast aan het verleden, maar gaat uit van het nieuwe begin. Maar hij blaast dat ook niet buiten proporties op. Wees niet bang je aan de Babyloniërs te onderwerpen, zegt hij. Blijf gerust hier in Juda. Zoek geen andere oplossingen. Dan zal het jullie wel gaan. Vestig je waar je wilt in het land. En zamel de oogst in. Dat is jullie levensruimte en het nieuwe begin dat God wil geven.

Gedecimeerde gemeente

Gedalja belooft hun geen gouden bergen. Hij is zich ervan bewust, dat het nu niet de tijd is voor grootse dingen of voor pogingen toch nog een stuk politieke zelfstandigheid te verwerven of voor politieke ambities. Die wegen heeft God afgesneden. Wat Hij wel wil geven, is een stil en gerust leven: ruimte om akkers en wijngaarden te verzorgen.

Dat is voorlopig het toekomstbeeld van Gods volk in Juda. Dat is de taak en de plaats voor de gedecimeerde gemeente. Het is geen indrukwekkend bestaan. Het is geen bestaan waar iedereen met verbazing en bewondering naar kijkt. Maar het is wel een gezegend bestaan.

Zo'n weinig indrukwekkend en pretentieloos bestaan is niet altijd de roeping van Gods volk. Er zijn ook tijden in de geschiedenis aanwijsbaar, waarin God zijn volk wel een domi-

nerende plaats geeft en waarin het de toon aangeeft in de wereld. Zo was het in de tijd van David en Salomo. Toen had Gods volk ook in de internationale politiek wat in de melk te brokken en oefende het invloed uit op de omgeving en de omwonende volken.

Zo'n tijd hebben wij in Europa ook gekend. Toen stempelden de kerk en de christenen het openbare leven. Toen werd de publieke gedragsorde voor een belangrijk deel door christelijke normen bepaald. Die tijd ligt achter ons.

Ter illustratie daarvan een frappant voorbeeld. In Nazi-Duitsland lanceerde Hitler in de dertiger jaren een euthanasieprogramma, dat geleidelijk aan in praktijk gebracht werd. In het kader van dat programma zijn tienduizenden demente en zwakzinnige bejaarden en verpleegden gedood, evenals gehandicapte kinderen en patiënten in concentratiekampen. Volgens de Nazi-ideologie moest het zwakke leven, dat volgens deze ideologie geen volwaardig leven was en geen kans had volwaardig te worden, uit de weg geruimd worden.

Toen deze toepassing van euthanasie buiten Duitsland bekend werd, was de verontwaardiging algemeen. In de na-oorlogse processen werd er ook het oordeel over uitgesproken. En een zekere dr. Brandt die er een leidende rol bij had gespeeld, werd ter dood veroordeeld. Dertig jaar later is de publieke opinie over het opzettelijk beëindigen van wat men onvolwaardig leven noemt, scherp aan het wijzigen. Er gaan steeds meer stemmen

op, die de euthanasie willen legaliseren, zij het dan voorlopig nog met bepaalde restricties. De Nazi's verloren de oorlog. Maar op dit punt begint het zaad dat ze zaaiden, vrucht te dragen.

Dit is slechts één voorbeeld waarin uitkomt dat de christelijke normen hun invloed verliezen en niet meer maatgevend zijn voor de samenleving. De invloed van Christus' gemeente op de omgeving en het publieke leven is vrijwel uitgeschakeld. Het afbraakproces van de christelijke normen is in volle gang en voltrekt zich verbluffend snel. We staan bij de ruïnes van een christelijke samenleving, zoals Gedalja bij de ruïnes van de tempel en van Jeruzalem.

Geen restauratie

Er worden nog wel vertwijfelde pogingen gedaan om de verloren gegane greep op de ontwikkelingen terug te krijgen en te verstevigen. Men probeert dat vaak door politisering en secularisering van het evangelie en van kerkelijke programma's. Op die manier probeert men dan nog een kleine vinger in de pap te houden. Maar wat er zo in werkelijkheid gebeurt, is een aanpassing aan de tendenzen die het evangelie ondermijnen. En het resultaat ervan is een verhaasting van het afbraakproces en een vergroting van de catastrofe.

Maar dat is niet de manier om een nieuw begin te maken bij puinhopen. Wie een nieuw begin wil maken, moet niet de chaos en de verwarring nog

Als u het kaartje van de vorige week volgt, wordt alles duidelijk. We kunnen namelijk aannemen, dat beide stoeten begonnen zijn op de Dalboort (1), waar ook Nehemia destijds zijn inspectietoetocht was begonnen. Het eerste koor trok in de richting Aspoort (2). Ezra voorop, de priesters voor een deel met de zilveren trompetten, dan de muzikanten met hun harpen en citers, „instrumenten der muziek Gods”⁶⁾, de zangers met hun cymbalen, waarmee ze de rijm-accenten beklemtoonden. Zangers en speellieden waren uit hun dorpen rondom Jerusalem opgeroepen tot hun heilige dienst. De zangers traden aan onder leiding van Mattanja en andere zangmeesters, „om lof en prijs aan te heffen”. De helft der stadsoversten en van het volk kwam achter de muziek aan.

Van de Aspoort ging het naar de Bronpoort (3). Dan schreed men de trap op naar de burcht Sion (11), defileerde langs het lege paleis van David en ging verder naar de Waterpoort (12). Van daar kon men, vlak bij, de tempel zien liggen. Van daar ook zag men de tweede optocht aankomen.

Die tweede cortège was namelijk ook van de Dalpoort (1) vertrokken, maar in de andere richting. Over de stadsmuur gaande was men met de andere helft van de priesters, met de zilveren trompetten en Nehemia zelf voorop, met muzikanten en zangers, ook met de helft van de stadsvorsten, in Noordelijke richting gegaan. Dat feest ging langs de Bakoventoren (9), over de Brede Muur (8), over de Oude Poort (7) en de Vispoort (6), langs de Mea-toren en de Hananeeltoren (5) tot aan de Schaapspoort

(4). Van daar uit hadden ook zij van nabij het gezicht op de tempel en op de andere stoet.

—o—

Bij deze kilometers lange tocht zongen de koren om beurten, speelden de muzikanten of bliezen de priesters op de trompetten. Ook zullen ze bij tijden wel geluisterd hebben naar de andere optocht, die van verre te horen was. Want zo goed als de hoornblazer bij alarm overal hoorbaar moest zijn, kon men de priestertelijke trompetten en de mannenstemmen ongetwijfeld van waar ook op de stadsmuren beluisteren. En bij het woord „optocht” moeten we niet aan een militaire mars denken, zijnde de kortste weg van punt A naar punt B. Een tempelrei is namelijk een dans: vooruit, achteruit, lofzang; vooruit, achteruit, muziek; vooruit, achteruit, trompetten.

Zo heeft die „inspectietoetocht” uren geduurd. Sanballat en de andere dwarsliggers moeten er naar zijn komen kijken, want het feestgedruis was van verre hoorbaar⁷⁾. Ook de heidenen keken er van op: dat Israël's God zijn beloften houdt: daar kon geen afgod tegen op. En zijn volk danste uit alle macht en met vrolijk hart, juichte en vulde de levietenzang aan met zijn amen's en halleluja's uit Davids dagen.

Toen eindelijk beide optochten nabij de tempelruïnes gekomen waren, stelde Nehemia hen op het tempelterrein op. Er werden offers gebracht op deze heilige plaats. Iedereen was er voor uitgelopen: vrouwen en kinderen deelden in de vreugde⁸⁾. Rijke offers, rijke vreugde.

Wat zal men gezongen hebben? Dat laat zich zo maar raden. Eerst wat David had ingesteld: „loof de Heere want Hij is hoog verheven. Zijn goedheid duurt in eeuwigheid”. Misschien ook wel Psalm 137, de herinnering aan de harpen, die in Babel aan de wilgen waren gehangen. Waarschijnlijk ook wel Psalm 147: „Looft de Heere want Hij versterkt de grendels van uw poorten en zegent uw nageslacht. De Heere herbouwt Jerusalem, verzamelt de ballingen. Psalmzingt onze God met de citer”.

De tempel moest nog herbouwd worden. Dat zou nog een lange weg worden van bloed, zweet en tranen. Maar de Messias kon komen: nakomelingen van David woonden weer in de Godstad. De Messias-verwachting bloeide mateloos op in dans, zang en spel.

Korte tijd later heeft het volk zijn heidense vrouwen en kinderen weggestuurd, werden de geslachtsregister vernieuwd, werd vastgesteld: deze en die is ingeborene van Gods volk⁹⁾. En dansende langs de stedelijke watervoorziening van Hizkia aan de Bronpoort, die nu binnen de vernieuwde muren veilig gesteld was, zong men: al Gods bronnen zijn in u, Jerusalem. Water des levens is weer aanwezig. Gods stromen verheugen de stad. God is in haar midden. Nu wankelt zij niet¹⁰⁾.

1) Ps. 102: 14, 15 — 2) Nehem. 1: 4 — 3) Ps. 102: 17, 19 — 4) Neh. 6: 16 — 5) id. 4: 18, 20 — 6) id. 12: 27 — 7) id. 12: 43 — 8) id. 12: 40 — 9) id. 12: 23 en 7: 64 — 10) Ps. 87 en 46.

groter maken. Hij moet beginnen met het accepteren van de puinhopen als een feit, als een gegeven. De HEERE heeft ze gemaakt. Ze zijn het gevolg van zijn oordeel over de zonden van zijn volk. Dat oordeel moet je aanvaarden. Je moet niet doen alsof het niet gebeurd is en alsof het nog niet zo erg is. Je moet niet denken dat er nog wel wat met die puinhopen te beginnen is en dat ze wel wat opgepakt kunnen worden. Daar is het dan nl. de tijd niet voor. Bebouw akkers en wijngaarden, zegt Gedalja. Zamel wijn en vruchten en olie in.

Daar ligt de opdracht. Zo maak je een nieuw begin bij puinhopen. Start geen ambitieus restauratie-plan maar doe gewoon wat de hand vindt om te doen: het simpele werk van elke dag.

De officieren en manschappen laten zich door Gedalja overtuigen. Wat een zegen is het, als Gods volk een leider heeft die zijn tijd verstaat, die oog heeft voor Gods handelingen en Gods wil en die dan ook zo weet te spreken en op te treden, dat men hem volgt.

Dat doen de officieren nl. En er komen nog meer Judeeërs, die gevlucht waren naar Moab en Ammon en Edom, weer terug naar Juda. En ook

zij doen wat Gedalja zegt. Zo hebben ze geen groots leven. Er worden geen indrukwekkende dingen gedaan. Wat daar in Juda gebeurt, zou de kranten-pagina's en de actualiteiten-rubrieken van de t.v. niet halen. Maar het is wel een gezegend leven. Dit nieuwe begin heeft de goedkeuring en zegen van Jahweh: ze zamelden zeer overvloedig wijn en vruchten in. Zeer overvloedig. Het is geen invloedrijk bestaan. Maar wel een bestaan zonder gebrek, een stil en gerust leven. Daar zorgt de HEERE voor.

Troebel water

Denk niet, dat zo'n nieuw begin niet het doelwit wordt van de satan en dat het zonder aanvechtingen verloopt. Er worden wel degelijk pogingen gedaan om het te verstoren.

Tussen de teruggekeerde officieren bevindt zich ook een zekere Ismaël, een telg uit het koningshuis van David. Er zijn altijd mensen die in troebel water willen vissen. Ismaël is er een van. Hij had zich laten inpalmen door Baälis, de koning van Ammon. Die was er helemaal niet mee ingenomen dat er in Juda toch weer een stadhouder was aangesteld door de Babyloniërs. Dat betekende immers dat hij zijn invloedssfeer niet over Juda kon uitbreiden.

Baälis was natuurlijk een vazal van Nebukadnezar. Maar hij wilde als vazal toch wel graag zoveel mogelijk invloed zien te krijgen. Dat kon hij niet bereiken door op eigen houtje

oorlog te gaan voeren tegen Gedalja. Dat zouden de Babyloniërs nooit goedvinden. Maar hij kon het wel proberen door middel van intriges.

Daarvoor had hij Ismaël in de arm genomen. Het plan was dat Ismaël een samenzwering tegen Gedalja op touw zou zetten en hem zou doden. Daarna zou Ismaël het bestuur over de Judeeërs op zich nemen, uiteraard onder verantwoordelijkheid van Baälis. Op die manier zou Juda dan onder de invloedssfeer van Ammon komen. Een manier, die de Babyloniërs vermoedelijk wel door de vingers zouden zien.

Wat Ismaël bewogen heeft zich voor het karretje van Baälis te laten spannen, wordt niet vermeld. Misschien is daarbij van invloed geweest, dat Gedalja geen afstammeling van David was. Misschien ging hij uit van de gedachte, dat het stadhouderschap door iemand uit het huis van David moest worden bekleed. En het zal wel zijn bedoeling geweest zijn zich niets meer van Baälis aan te trekken, zodra hij Gedalja eenmaal uit de weg geruimd had.

In ieder geval is hij niet tevreden met het nieuwe begin dat God gaf. Hij wil meer. Hij wil macht en invloed. Hij heeft niets geleerd van de puinhopen en van Gods oordeel.

Integriteit

Ismaël houdt zijn plan niet lang geheim. Hij zal wel geprobeerd hebben ook andere officieren in het complot te betrekken. Maar dat lukt niet. Ze

gaan naar Gedalja en brengen hem van Ismaëls bedoeling op de hoogte. Maar Gedalja gelooft niets van hun verhaal.

Dat pleit alleen maar voor de integriteit van Gedalja. Want alleen wie zelf op geen enkele manier op macht uit is en geen spoor van machtswellust kent, kan zo reageren op duidelijke aanwijzingen van een complot. Gedalja kan zich niet voorstellen, dat ook maar iemand hem zou willen doden om zijn positie over te nemen. Het is immers helemaal geen aantrekkelijke positie. Je hebt er alleen maar kopzorgen van. En wat stelt het nu helemaal voor! Er is geen enkele glorie of luister of status aan verbonden. Het is volkomen onmogelijk dat iemand hem die positie benijdt.

Jahanan probeert hem nog te overtuigen en wijst hem ook op het gevaar voor de bevolking van Juda. We zijn opnieuw begonnen, betoogt hij, en het gaat goed. Maar als Ismaël zijn plan kan volvoeren, stort het nieuwe begin in elkaar. Dan gaat ook de rest van Juda te gronde. Dan blijft er helemaal niets meer over.

Johanen biedt aan dat hij met Ismaël zal afrekenen. Maar Gedalja wijst dat voorstel verontwaardigd van de hand. Hij wenst de goede trouw van Gedalja niet in twijfel te trekken. Gedalja wordt daar alleen maar sympathieker door. Hij is inderdaad een integer fiur. Hij is zo integer, dat hij er gewoon wat wereldvreemd door wordt. En zulke mensen worden helaas maar al te vaak het slachtoffer van hun integriteit. Dat is ook bij Gedalja het geval.

LITURGISCHE WERKGROEP EINDHOVEN

Het Liedboek

Lied 32 Dit Lied geeft een goede Schriftuurlijke berijming van Jes. 52 : 7-10, terwijl hierin tevens op juiste wijze de aanhaling van vs. 7 in Rom. 10 : 15 wordt betrokken.
De melodie is die van Psalm 52.
Tekst: 3; melodie: 3.

Lied 33 Ook de tekst van dit Lied is grotendeels in goede overeenstemming met het aangegeven Schriftgedeelte (Jes. 55 : 1-7). Dit „grotendeels” slaat op het feit dat de vs. 3b t/m 5 niet in de berijming werden opgenomen. Dit is volgens de dichter geschied om een „echt avondmaalslied” te verkrijgen, hoewel het als zodanig niet tot het avondmaal beperkt behoeft te worden.
De melodie is weliswaar onbekend, maar prachtig en niet moeilijk te leren. „De melodie moet vrolijk gezongen worden, niet te langzaam en zonder zorgen”, aldus de Compendium (p. 207).
Tekst: 3; melodie: 3.

Lied 34 De onberijmde tekst van Jes. 62 : 1-10 is in dit Lied duidelijk terug te vinden en de beeldrijke taal is goed behouden gebleven.
De prachtige melodie is vrij gemakkelijk te leren.
Tekst: 3; melodie: 3.

Lied 35 De weergave van de tekst van Jes. 64 : 1-5 is in dit Lied wat minder geslaagd dan bij het zojuist genoemde, zodat het geheel een niet zo gave indruk maakt. Ter illustratie moge dienen dat het woordje „vrolijk” in strofe 5 r. 4 niet een bepaald fraaie „vertaling” is van het woordje „vreugde” in vs. 5.
De prachtige melodie is hoewel onbekend, niet moeilijk te noemen.
Tekst: 3 (zie overigens opm. over strof 5); melodie: 3.

Lied 36 Ook in dit Lied wordt een goede Schriftuurlijke weergave geboden van hetgeen de Profeet Jeremia zegt in Hdst. 23 : 3-8. De opmerking dat „de dichter in de 4e strofe de markante tegenstelling uit Jer. 23 : 7-8 terzijde heeft gelaten”, zoals de schrijver in het Compendium zegt (p. 212) kunnen we niet onderschrijven, aangezien hier o.i. van geen tegenstelling sprake is. Er is dan ook niets essentieels weggelaten nu vs. 7 niet met even zoveel woorden in het Lied terug te vinden is. De melodie is onbekend, maar met enige inspanning wel te leren.
Tekst: 3; melodie: 3.

Lied 37 Dit Lied is behoorlijk overeenkomstig het aangegeven Schriftgedeelte (Jer. 29 : 4-14) berijmd. Het minst geslaagd lijkt ons strofe 5 met aanduidingen als b.v. „voorportaal der hel” en „en huizen bij de tijd”. Deze strofe kan o.i. gevoegelijk worden weggelaten, hetgeen het Lied als geheel ten goede komt.
De melodie is die van Psalm 72.
Tekst: 3 (met weglating van strofe 5); melodie: 3.

Lied 38 Het Schriftgedeelte waarnaar dit Lied is berijmd is tamelijk omvangrijk (Hos. 2 : 7-22) en de tekst is mogelijk mede daardoor vrij sterk gecomprimeerd weergegeven. De grondgedachte van de profetie is evenwel duidelijk te herkennen, waarmee we gaarne bevestigen wat de dichter dienaangaande zelf zegt: „Het eerste gedeelte van deze pericoop is door mij zeer verkort weergegeven, hoewel ik hoop de essentie getroffen te hebben”. (Comp. p. 215).
De melodie is die van Psalm 17.
Tekst: 3; melodie: 3.

Een waarderingsoordeel is vastgelegd in een becijfering van 1 t/m 3. En wel als volgt:

A. t.a.v. de tekst der liederen:

- het cijfer 1 bij niet voluit Schriftuurlijke tekst, b.v. vanwege het humanistisch karakter of door een sterk piëtistische inslag;
- het cijfer 2 bij een weliswaar Schriftuurlijke, maar niet direct begrijpelijke, en aanspreekbare tekst;
- het cijfer 3 als de tekst volkomen Schriftuurlijk en zonder meer verstaanbaar is.

B. t.a.v. de melodie der liederen:

- het cijfer 1 voor een niet-aanvaardbare melodie;
- het cijfer 2 voor een onbekende melodie die na enige oefening, eventueel met behulp van een koor, door de gemeente wel te zingen is en voorts ook voor een melodie die niet bepaald tot „de beste” behoort;
- het cijfer 3 voor „een goede” melodie, geschikt voor de gemeentezang.

Vervolg van pagina 251

THEOLOGISCHE OPLEIDING

- Universiteit of Hogeschool? -

hoogleraar aan deze faculteit. Daarnaast heeft de Hervormde Kerk in 1876 het recht gekregen om twee kerkelijke hoogleraren aan te stellen voor de leerstellige en de praktische godgeleerdheid. Een kerk kan voor de toelating als predikant natuurlijk een kerkelijk examen eisen naast een kandidaatsexamen of doctoraalexamen theologie.

Misschien dat u zich afvraagt waar al die drukte voor nodig is. Is het voor een theologie student zo erg om kerkelijke vakken als verplichting in het studieprogramma te hebben? Er zijn er echter ook die slechts de godsdiensten willen bestuderen en de vraag of God al of niet bestaat er buiten laten. En dan nog maar te zwijgen over een persoonlijke relatie tot God. Van deze studenten is mw. Kloos de spreekbuis.

Bovenstaand kunt u misschien beschouwen als een tamelijk onbelangrijke poging van een klein aantal studenten om het studieprogramma te veranderen. Prof. dr H. Berkhof vermeldt in een reactie op het artikel van mw. Kloos dat dergelijke activiteiten aan de andere universiteiten veel grotere vormen hebben aangenomen. Het meest verontrustend is echter de reactie van prof. Berkhof zelf als hij schrijft: 'Nu we 100 jaar na 1876 leven, moeten we aan de godgeleerdheid niet de éne vraag ontnemen waarop haar bestaansrecht rust, maar juist het aanbod van antwoorden vergroten: naast de kerkelijk-christelijke (protestant en rooms-katholiek) ook religieus-humanistische, of anti-theïstische antwoorden. En waarom niet straks een leerstoel voor de systematiek van de Islam? ...'

Niet dat een student geen kennis moet nemen van humanistische, atheïstische of andere antwoorden op vragen naar de werkelijkheid en waarheid van God. Het is echter wel essentieel wie er doceert en wat er verkondigd wordt. Als er nu reeds een atheïstisch hoogleraar verbonden kan zijn aan de faculteit der godgeleerdheid, waarom zullen atheïsten, moslims en boeddhisten niet meerdere leerstoelen bezetten. Een hoogleraar moet toch gekozen worden op grond van zijn vakken-nis en niet gediscrimineerd worden op grond van zijn levensovertuiging?

Duidelijk is wel dat dit bedrijf geheel ongeschikt is als opleiding voor predikanten. Het gaat in de eerste plaats om de gelovige relatie tot God, een leren luisteren naar

Zijn Woord en een vast vertrouwen op Hem. Gods Woord is er toch alleen maar omdat en opdat we Hem er uit leren kennen. Dan zien we ook pas wie wij zijn en wat onze bestemming is.

Het antwoord op de vraag 'universiteit of hogeschool' is wel duidelijk.

Drs C. J. L. Kloos, De strijd om het openbaar onderwijs. Universiteit en Hogeschool 25 (5), 319-340 (1979).

Prof. dr H. Berkhof, De strijd om een volwaardige theologische faculteit. Universiteit en Hogeschool 25 (5), 341-346 (1979).

Drs C. J. L. Kloos, De strijd om het openbaar onderwijs wordt vervolgd. Universiteit en Hogeschool 25 (6), 401-407 (1979).

boekbespreking

A. J. Rasker,

„Op de bres voor vrede en gerechtigheid”.

Koëxistentie en dialoog als voorwaarde.

Kok, Kampen, 131 pag.

In dit bijzonder helder geschreven boekje bundelt de emeritus-hoogleraar Rasker een aantal al eerder verschenen artikelen over Christendom — Marxisme, Gerechtigheid, en Pacifisme. Door zijn helderheid en bondigheid is dit boek een uitstekende inleiding op de huidige discussies over de genoemde thema's. Wat dat aangaat kan ik het van harte aanbevelen. Ik som de titels van de artikelen even voor u op:

Christelijk geloof en Marxisme; Ontmoeting tussen Christendom en Marxisme in deze tijd; Iets over het vrijheidsbegrip in het Marxisme-Leninisme; Diakonaat is gerechtigheid; Theologische overwegingen aangaande de revolutie; Prediking van het evangelie in een veranderende wereld; Europa's verantwoordelijkheid voor de wereld; Ethische en actuele aspecten van het vredesvraagstuk; Geschiedenis van het Pacifisme — verleden, heden en toekomst.

Het is niet te doen in dit bestek ook maar enigszins recht te doen aan de vele zaken die Rasker aan de orde stelt. Ik beperk me daarom tot een paar algemene opmerkingen van kritische aard.

Ook Rasker meent dat teruggrijpen op de „jonge” Marx met zijn „humanistische” inzet veelbelovend is voor een dialoog. Toch geloof ik niet dat hier werkelijk toekomst in kan zitten. Het atheïstische uitgangspunt van het Marxisme-Leninisme, al in Marx zijn dissertatie uit 1841 onder woorden gebracht, zal uiteindelijk de basis onder dit „humanisme” wegtrekken, met als konsekwentie de huidige communistische praktijk.

Is er geen verband tussen het Marxistisch atheïsme en het moeizame leven dat de rechten van de mens leiden in bijvoorbeeld Rusland? Ik ben het ook niet eens met Raskers stelling dat het atheïsme een bij-

verschijnsel is in het Marxisme-Leninisme, ontstaan in reactie tegen het pact van troon en altaar in de uitbuiting van de arbeiders. Hoezeer dat laatste ook waar zal zijn, niet ten onrechte heeft de Tsjechische marxist Gardavsky geschreven dat het atheïsme de oer-zenuw is van het Marxisme. Het is de vooronderstelling van de marxistische anthropologie, ethiek, maar ook van haar economische theorieën.

Ook vraag ik me af of Rasker niet veel te terughoudend is in zijn kritiek wegens de afschuwelijkheden in het christelijke verleden. Schuld erkennen, akkoord!

Bescheidenheid wegens het vele negatieve in onze Westerse samenleving, ook akkoord!

Maar in onze kritiek op het Marxisme gaat het toch niet om het verdedigen van Westerse waarden, op zichzelf niet om het beschermen van kerkelijke verworvenheden. Uitgangspunt moet zijn het Woord van God dat scherper snijdt dan een twee snijdend zwaard — ook in eigen vlees. Dan moeten we duidelijk durven zijn. Vandaar dat ik Verkuyls boek over de dialoog Christendom-Marxisme veel en veel Bijbeler vind!

In het artikel over de theologie van de revolutie valt me weer de eenzijdige en ontoereikende bijbelse motivering op. Bekende geluiden die me nog altijd niet hebben kunnen overtuigen. Na lezing van G. P. Hartvelds boek over Joachim van Fiore, „Het gebinte van de tijd”, ben ik ook niet zo onder de indruk van de verzekering dat hij „de dynamiek van het rijk van gerechtigheid en vrede” (p. 62) niet had vergeten, evenmin als Thomas Münzer en de anabaptisten. Sinds Blochs boek over Münzer beleven de secten in de kerkgeschiedenis m.i. een ongebalanceerde aandacht van theologen.

Er zou meer te zeggen zijn. Het blijft een boeiend boek, een goed voorbeeld hoe in modern-christelijke kring tegen belangrijke problemen aangekeken wordt. In onze eigen discussies hierover, die nog aanper begonnen zijn, is het verstandig naar de stem van Rasker te luisteren, ook al zullen we andere wegen inslaan.

B. Wielenga, Eck en Wiel

kerknieuws

„Steunt Oost Soemba” — De jaarvergadering van de Vereniging „Steunt Oost Soemba” wordt gehouden op zaterdag 8 september a.s. in Hotel Amershof, Snouckaertlaan 11, Amersfoort. Aanvang 13.30 uur. Amershof ligt 5 minuten van het station.

Leden-begunstigers en belangstellenden zijn van harte welkom. Na de pauze zal ds P. P. Goossens ons de laatste dia's laten zien van Soemba.

Utrecht — Op vrijdag 28 september a.s. hoopt de gemeente van Utrecht afscheid te nemen van haar predikant ds Visser.

Er zijn in de bijna 25 jaar die ds Visser in Utrecht heeft „gestaan”,

heel wat gemeenteleden naar andere plaatsen vertrokken.

Het zou voor ds en mevr. Visser (en voor veel gemeenteleden) bijzonder fijn zijn als er op de afscheidsavond, die een gezellig karakter zal hebben, ook vele oud-leden aanwezig waren. Als U oud-lid bent, schrijft U dan even naar H. Langerak, Pr. Marijke-laan 7, 3583 XA Utrecht, en U ontvangt p.o. alle inlichtingen over de tijd en de plaats van de bijeenkomst.

Initiatief in Utrecht — Uit het Utrechtse kerkblad citeren we een deel van een brief, aan de kerkeraad gericht:

Elk jaar komen vele studenten naar Utrecht toe om hier te studeren en zij doen daarbij vaak een beroep op de gemeente om of woonruimte beschikbaar te stellen, of ernaar uit te zien. Maar er blijft nog steeds een stuk harde onwil met de nodige angst en een zekere onmacht om hier voldoende op in te gaan. En misschien is er gezamenlijk meer mogelijk — alhoewel in eerste instantie het appèl op de gemeenteleden persoonlijk moet blijven.

Vanuit deze achtergrond is het volgende plan geboren: Het plan is dan om als gemeente een huis te kopen (huren) met een redelijk stel kamers, een stuk of tien, waarvan er acht aan studenten/werkenden verhuurd kunnen worden. Op deze manier kunnen wij, die in Utrecht wonen inspeken op de grote nood van veel mensen. Met eenieder zou de afspraak gemaakt kunnen worden dat hij/zij er maximaal 1 jaar kan wonen, in welke tijd er wat anders gevonden moet zijn. Dat is dan ook wat gemakkelijker geworden, omdat er relaties gelegd zijn, aangezien de mensen nu zelf in Utrecht wonen. Bovendien kan een alleszins redelijke huur berekend worden wat ook voor de ouders een grote verlichting kan betekenen (met de huur kunnen de kosten van hypotheek en onkosten gedekt worden). Maar het heeft nog meer voordelen. Als er een jong echtpaar in wordt gezet (2 kamers) met de nodige ervaring, kan het huis fungeren als een soort „begeleide kamerbewoning”, want voor de meesten is het voor het eerst dat ze zelfstandig gaan wonen en als ze dan voor grote problemen komen te staan is er iemand om op terug te vallen. Je bent ook zo min of meer preventief bezig. Het huis zelf kan een stuk christelijke identiteit hebben, wat erg waardevol is. Je kunt ook een stukje gemeenschap bevorderen met bijv. 1 x per week een gezamenlijke maaltijd (een gemeenschap die juist onder studenten zo enorm gemist wordt gezien hun hoogste percentage pogingen tot zelfdoding). Met zo'n huis garandeer je niet veel, maar je schept wel de noodzakelijke voorwaarden wil je iets mogelijk maken, opbouwen, voorkomen, tegengaan.

In de term „begeleide kamerbewoning” zit volop het element van zelfstandigheid en verantwoordelijkheid van de kamerbewoner zelf, maar er zijn nu mensen om op terug te kunnen vallen. Als laatste kan het een goede brug zijn naar de gemeente toe en dat is nodig, want lang niet alle studenten van de zustergemeenten komen uiteindelijk weer bij ons terecht. Als allerlaatste zij nog opgemerkt dat er misschien ook groeps-activiteiten in kunnen worden gehouden naar buiten toe. Wat de organisatievorm betreft valt eerder te denken aan een commissie (niet de commissie van beheer).

De kerkeraad heeft in principe positief op het schrijven gereageerd.

Vrouwencontactdag Utrecht — Wij willen u nog enkele mededelingen doen over de contactdag op 1 september a.s. in de Congreszaal van het Jaarbeursgebouw.

De vergadering begint om half erf. Vanaf kwart voor tien is de zaal open en kunt u er terecht.

Treinreizigers moeten vanaf het peron eerst de (rol)trap op en daar wijzen borden met het opschrift: „Vrouwencontactdag” de weg naar het Jaarbeursgebouw.

Toegangsbewijzen kunt u kopen aan de zaal; lunchbonnen zijn dan ook (in beperkte mate) verkrijgbaar.

Parkeerruimte kunt u vinden in de onmiddellijke omgeving van het gebouw (Croeselaan, Veemarktplein).

nieuws uit breder kring

„Shalom '79” — Uit een persbericht van de Stichting „Bijbel en Vredesvraagstukken” citeren we:

Al jarenlang is er vaak zeer fundamentele kritiek op de inhoud van de Vredeskrant die het Interkerkelijk Vredesberaad uitgeeft. Om te voldoen aan de vraag naar andere, en meer Bijbels gefundeerde, voorlichting heeft een aantal christen-journalisten en leraren godsdienst/maatschappij-leer het initiatief genomen dat heeft geleid tot het oprichten van de stichting „Bijbel en Vredesvraagstukken”. Een werkgroep uit de stichting is inmiddels in een zeer ver gevorderd stadium met de voorbereiding van de krant „SHALOM '79”. Door middel van „Shalom '79” wil de stichting een Bijbels verantwoorde bijdrage leveren voor gesprekken die in de komende Vredesweek op scholen, in gespreksgroepen en in kerkelijke bijeenkomsten worden gehouden. In de zestien pagina's tellende krant worden allerhande aspecten van het vraagstuk „oorlog en vrede” aan de orde gesteld.

Naast een studie over het bijbelse begrip „vrede” en een artikel over de oorzaak van oorlog en geweld zal er een ludiek verhaal worden opgenomen in de vorm van een Multiple Choice-test over de volstrekt verschillende betekenissen waarin het woord „vrede” in deze wereld wordt gebruikt.

Er zal een interview worden gepubliceerd met minister mr. W. Scholten van defensie.

Vogts namen twee leerlingen van het G. Farel-college in Ridderkerk Navo-secretaris-generaal mr. J. M. A. H. Luns een interview af.

Ook zal er in de krant een verslag worden afgedrukt van een discussie over kernbewapening gevoerd door het Hervormde synodelid ouderling J. Haack, het CDA-kamerlid H. A. de Boer, prof. dr. ir. E. Schuurman, het GPV-kamerlid dr. A. J. Verbrugh en de militaire deskundige kol. b.d. H. Meijer.

Inmiddels zijn alle scholen voor christelijk voortgezet onderwijs in kennis gesteld van de verschijning van „Shalom '79”. Vele scholen deden reeds een bestelling. Ook de kerkeraden van

de Gereformeerde Kerken, de Christelijke Gereformeerde Kerken, de Nederlands Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Bondspredikanten in de Nederlandse Hervormde Kerk zijn aangeschreven met het verzoek „Shalom '79” waar mogelijk te verspreiden.

„Shalom '79” zal in de eerste week van september beschikbaar zijn voor een ieder die belangstelling heeft. De krant is gratis. De kosten van de uitgave hoopt de stichting te kunnen bestrijden dankzij vrijwillige bijdragen van instellingen en particulieren. Bestellingen voor de krant moeten worden gedaan bij de administratie van de stichting: Postbus 81, 3780 BB Voorthuizen.

NBG viert 165-jarig bestaan — Het Nederlands Bijbelgenootschap viert zijn 165-ste verjaardag met een lustrumdag op zaterdag 8 september a.s. Als hoofdstpreker treedt 's middags op de Keniase bijbelvertaler John Mpaayei, een van de eerste Maasai christenen. De Maasai vormen een nomadenstam in Kenia, die pas de laatste jaren met het Evangelie in aanraking is gekomen.

Voor de ochtendvergadering schrijft Jan Filius een spel waarin het thema: „De bijbel doorgeven! Waarom? Hoe?” aan de orde wordt gesteld. Vervolgens zullen dr. J. J. Buskes, prof. dr. K. Runia en mevrouw S. van Kleef-Hillesum reageren.

De lustrumdag wordt gehouden in het Stefanuscentrum, Braziliëdreef, Utrecht-Overvecht. Gratis toegangskaarten kunnen worden aangevraagd bij het NBG-Lustrumdag, postbus 620, 2003 RP Haarlem.

Conferentie over: „Democratisering van het onderwijs in bijbels licht” — Over dit onderwerp organiseert het „Verbond van Scholen van Gereformeerde Belijdenis” (V.S.G.B.) een conferentie op zaterdag 15 september a.s. in „De Reehorst”, Bennekomseweg 24 te Ede (5 min. vanaf het station).

Zoals uit de plannen van de regering blijkt, wil de regering regels gaan vaststellen voor de wijze, waarop onze Christelijke scholen bestuurd moeten worden.

Door velen wordt dit beoordeeld als een aantasting van de vrijheid van onderwijs, die in 1920 bij de „gelijkstelling” is verkregen. Alleen de deugdelijkheid van het onderwijs en de goede besteding van het overheids-geld moeten als voorwaarden gelden. Over deze zaken hoopt prof. dr. W. H. Velema te Apeldoorn te spreken. Er zal ook veel gelegenheid zijn hierover van gedachten te wisselen.

Allen, die belangstelling hebben voor dit actuele onderwerp en wie de onderwijsvrijheid ter harte gaat, zijn op deze conferentie hartelijk welkom.

De dag begint om half elf. De toegang is vrij.

De secretaris van het V.S.G.B. is W. Tamminga, Hoofdweg 57 te Harkness (Gr.), tel. 05904-1437.

België — De evangelische bladen „De Kruisbanier” en „De Evangelist van Vlaanderen” bereiksen 350.000 adressen in België. Kosteloos worden deze bladen verspreid. Dit werk, dat steeds weer van steun uit ons land afhankelijk is, heeft nieuwe beginstigers nodig.

Voor f 5,— per jaar steunt u dit werk. Het gironummer is 202511 t.n.v. De Kruisbanier, Den Haag.

Jongerendag van EO op 29 september in Den Bosch — Op zaterdag 29 september vindt in Den Bosch de vijfde Jongierendag van de Evangelische Omroep plaats. Tussen tien uur 's morgens en vier uur 's middags is er een gevarieerd programma met diverse jonge sprekers en veel muziek, met als thema „getuige zijn”. De bedoeling is dat na afloop honderden bezoek(st)ers van de Jongierendag met evangelische lektuur de stad in zullen gaan voor een huis-aan-huis-verspreidingsactie.

Eén „getuige” die in Den Bosch graag wat over deze werkelijkheid in zijn leven wil vertellen is de 21-jarige Oegandees Godfrey Turyasingura, die om zijn geloof bijna drie maanden gevangen gezeten heeft.

De presentatie van de dag is in handen van Jan van den Bosch.

De toegang is vrij en voor wie per trein gaat zijn er reductiebonnen (20% korting) van de Nederlandse Spoorwegen verkrijgbaar bij de EO, postbus 565, 1200 AN Hilversum, tel. 035-852641.

C.C.S.-V.U. — Het Contact Christelijke Studiegemeenschap van de V.U. heeft een nieuwe folder uitgebracht. Uit de inhoud citeren we het volgende:

Het CCS-VU werd in het studiejaar 77/78 opgericht vanuit het besef, dat we als christenen binnen de Vrije Universiteit nu meer dan ooit elkaar moeten stimuleren tot het leggen van contacten onderling en tot een wetenschappelijke bezinning op het karakter van christelijke wetenschapsbeoefening en -hoger onderwijs.

De deelnemers aan het CCS-VU zijn er van overtuigd, dat de Heilige Schrift als het Woord van de levende God ook bij alle bezig-zijn met vragen van kennisverwerving en -overdracht ten volle geldt. Ons doel is daarom allereerst, elkaar en de ander te helpen bij het nadenken hierover en het realiseren hiervan in de praktijk, in de universitaire massaliteit van staf en studenten en in de maastroom van ideeën en theorieën.

Dit doel wordt o.a. nagestreefd door middel van: informele ontmoetingen tussen studenten en docenten; lezingen en studiedagen over vragen van wetenschap en geloof; plenaire en (sub)facultaire bijeenkomsten.

Naast facultaire werkgroepen kent het CCS-VU een (vnl. coördinerende) stuurgroep, die bestaat uit de volgende studenten en docenten:

Prof. dr L. Strengholt, voorz.; Prof. dr ir. J. H. van Bommel; Dr A. P. Bos; Prof. mr dr J. J. Oostenbrink; Prof. dr P. Nijkamp; Prof. dr R. F. Rekker; Bertus Bakker; Peter Flikweert; Dita Leeffers; Jan-Dirk Snel; René van Woudenberg.

Het CCS-VU verwijst graag naar de activiteiten van met name het Inter-

nationaal Christelijk Studiecentrum (ICS), Youth for Christ, Ichthus, Navigators, CSFR, VCSA en GSVA en het Centrum voor Reformatische Wijsbegeerte.

Doel: De stuurgroep belegt een aantal malen per jaar plenaire bijeenkomsten. Dan worden door studenten, docenten en/of anderen lezingen gehouden, waarover we daarna — gemeenschappelijk of groepsgewijze — doorpraten, met het doel elkaar en anderen te helpen in het vinden van onze weg, taak en opstelling als christen in deze (universitaire) wereld.

Activiteiten in '79/80: 17 sept. 1979: Studeren aan de VU; 15 nov. 1979: Doceren aan de VU; febr. 1980: The sciense of science; april 1980: De stone-lezingen van dr Abraham Kuyper.

Gewoonlijk zullen de bijeenkomsten worden belegd in de UR-zaal in het hoofdgebouw. Aanvang 19.30 uur.

Nadere informatie kan men aanvragen bij het sekretariaat: CCS-VU, p.a. Prof. dr ir. J. H. van Bommel, Medische Informatica Faculteit der Geneeskunde (F-103), v. d. Boechorststraat 7, Amsterdam, tel. 5483306.

Voor al uw
handels- en familiedrukwerk - boeken en folders
is uw adres

DRUKKERIJ „STEENBERGEN”

Nooitgedacht 3 Zeist

GOED NIEUWS voor allen die Gods Woord liefhebben!

Tweede pakket met 7 series Bijbelstudies van ir. D. J. Christiaanse.

EERSTE PAKKET: 1. De naam boven allen naam f 5,—; 2. 32 Geloofsmannen f 4,—; 3. Gennade en waarheid f 4,—; 4. 14 Brieven van Paulus f 5,—; 5. Het jaar 2000 f 3,—; 6. Gods geheimenissen f 3,—; 7. Christus in de Psalmen en de Profeten f 4,—. 7 series tegelijk slechts f 14,—.

TWEDE PAKKET: 1. Overdenkingen over de vier evangelieën 144 blz. f 6,—; 2. De Heilige Geest woont in ons f 3,—; 3. Lichtend uitzicht op morgen f 6,—; 4. De geestelijke wapenrusting f 3,—; 5. De Kerkgeschiedenis volgelvucht f 4,—; 6. De Gemeente van Christus f 2,—; 7. Het gebed f 3,—. 7 series tegelijk f 12,—. **Beide pakketten totaal f 25,—.**

Alles franko na girostorting op 1793613 Bijbelcursus Oudewater P.B. 44.

Redaktieleden:

Ir. A. W. Biersteker;
Drs H. de Jong;
Mr. dr J. Meulink;
D. W. L. Milo;
Ds E. R. Postma;
Drs W. G. Rietkerk

Adres van de Redactie:

Ds K. Muller,
Riouwstraat 59,
1521 SC Wormerveer
Tel. 075-282589

Kerknieuws en berichten over kerkelijke/christelijke activiteiten te zenden naar:

„Kerknieuws Opbouw”,
Brugakker 36-22,
3704 LP Zeist,
Tel. 03404-50278

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”,
Nooitgedacht 3,
3701 AL Zeist
Tel. 03404-12452

Advertentieprijs:

35 ct per mm.
familieberichten
30 ct per mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Ledenadministratie:

Kon. Wilhelminalaan 38,
3956 TD Leersum
Tel. 03434-4288
stede.

Abonnementsprijs:

f 40,— per jaar of f 21,—
per halfjaar.
Buitenland f 45,— p. jaar
of f 60,— per luchtpost.
Gironr. 404945 t.n.v. van
Geref. Persveren. Heem-

Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november

CLK BOEKENBEURS

**Ahoy-complex
Glazen zaal**

Zuideparkweg 20-30

Rotterdam Zuid
(Halte Metro Zuidplein)

vrijdag 7 september 1979
10-21 uur

zaterdag 8 september 1979
10-16 uur

Presentatie en informatie door een groot aantal uitgevers van
het evangelisch-christelijke en reformatische boek.

U bent van harte welkom

Toegang gratis

TOT ZIENS IN ROTTERDAM